

דנקובת בני מעים (173) משמונה עשרה טרפות היא והו דאמר' בחזקת היתר עומדת וכולי כלומ' מוקמינן לה אחזקת היתר דסתם בהמות אינן טרפות ותלינו הני נקובי דזאב אלאחר שחיטה וכשרה. ודוקא שאין באותו בני מעים נקב אחר אלא אותו נקב ששיני הזאב בתוכם אבל (174) אם יש שם עוד נקבים אחרים ודאי טרפה דהא מנא לן לתלות נקבים אחרים בזאב ולפיכך לא שייך בהו לישנא דאין חוששין שמא במקום נקב נקב.

[דף י' ע"א]

אתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמ' רב הונא אפי' אם שיבר בה עצמות כל היום כולו שחיטתו פסולה דחיישינן שמא בעור נפגמה ונמצא שלא נשחטו הסימנין אלא נקרעו לפי שהפגם הוא קורע וקרא כח' (175) וזבחת. רב חסדא אמ' אם שבר בה עצמות שחיטתו כשרה דשמא בעצם נפגמה ומיירי כגון שבדק את הסכין קודם השחיטה ונמצאת יפה אבל (176) אם לא בדק את הסכין קודם השחיטה לכולי עלמא פסולה דהא סכין לאו בחזקת בדוקה קיימא. אבל לא בדקה לאחר שחיטה אלא ששיבר בה עצמות כל היום כולו עד בדיקה אחרונה ובהא פלוגתייהו.

[דף י' ע"ב]

ופסיק תלמודא (177) הלכתא כותיה דרב הונא כשלא שיבר דחיישינן שמא בעור נפגמה הסכין ואומ' רש"י (178) על ידי היה מעשה והורה לי רבינו יעקב בר' יקר לאיסור בעוף כרב הונא והלכתא כותיה דרב חסדא בששיבר והא דאמר רב חסדא דבריו

בששיבר לאו דוקא אלא אפילו בשלא שיבר ואפילו הכי אמ' רב חסדא דכשרה דאימור לאחר השחיטה כשנגעה סכין בעצם המפרקת נפגמה ואומ' רש"י (179) דבהא לא סבירא לן כותיה למתלי לקולא דההיא נגיעה דעצם לא עבידא דפגמא לסכין טפי מעור אבל שבירת עצמות בכח בההיא ודאי תלינן. וגם רב כהנא דהוא מצריך בדיקותא בין כל חדא וחדא, ואומ' (180) רש"י אע"ג דמסיק תלמודא הכי רב כהנא לא סבירא ליה כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא פירוש לא חייש לעור והא דמצריך בדיקה דשמא נפגם הסכין במפרקת דקמיתא ואסירי בתרייתא. אבל הראשונה לעולם כשרה. די הוא בעלמא הוא כלומ' לעולם אימ' לך כרב חסדא סבירא ליה וכולי. אבל רב כהנא ודאי כרב הונא קאמ' ולמיפסל קמיתא כלומר האי דמצריך רב כהנא בדיקה לאחר שחיטת הראשונה מיד משום דאי משתכח לה פגימה טריף לה אפי' בהמה הראשונה עצמה. דחיישינן שמא בעור נפגמה כרב הונא ופוסק דהשוחט אפילו בהמה אחת צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה ואם שחט הרבה בהמות ולא בדק בנתיים ואחר כך נמצאת פגומה הסכין אף בהמה הראשונה אסורה והוה עובדא שרב יוסף שכח לבדוק הסכין מיד אחר שחיטת בהמה הראשונה וטריף רב יוסף עד תליסר חיותא ואפי' הראשונה משום דשמא בעור נפגמה.

[דף יא' ע"א]

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובה ומפרש דקא מבעיא לה ברובא דאיתיה קמן. כגון תשע חניות וסנהדרי וכולי

(173) לקמן טב. (174) ודלא כתוס' ד"ה א"ל. (175) דברים יב. (176) וכן כ' רבינו לקמן דף יז: בד"ה אר"ט. (177) בע"ב. (178) ד"ה הלכתא כר"ה. (179) בד"ה בעצם מפרקת. (180) בד"ה לא כרב חסדא.

ודליתיה קמן כגון קטן וקטנה דפליגי רבנן עליה דר' מאיר ביבמות (181) דתנן (182) יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה ולא חיישינן שמא ימצא סריס. אלא אמרינן זיל בתר רובה דקטנים דרובא דעלמא אינן סריסין ור' מאיר הוא דחייש למעוט עד דמסיק (183) הכא נמי היכא דאיפשר וכו' ומפר' רש"י (184) בסוף דבריו הכי אלא ודאי הלכה למשה מסיני הוא דאמרינן ארובא ואפי' היכא דאיפשר ואי נמי (185) נאחרי רבים להטות משמע לן בין רובא דאיתיה קמן ובין רובא דליתיה קמן דמאי שנא האי מהאי ופסק ואהא מילתא סמכינן ולא בדקינן כל י"ח טרפות אלא נקובת הריאה משום דשכיחא קמן בדקינן לה והיכא דאתרמי דאית' ריאה בלא בדיקה מתאכלא דסמכינן אהא מילתא דלעיל (186) דרוב בהמות כשרות הן ואדרב הונא דאמ' (187) נשחטה הרי היא בחזקת היתר ואין מפרסמין את הדבר כל זה לשונו.

ויש להקשות שבכל התלמוד נראה הלכה דאזלינן בתר רובא ולא חיישינן למיעוט כגון הכא. וקשה דהא ר' עקיבא בבכורות פרק ג' (188) תמן חזינן דחייש למיעוט דקאמ' חלב אינו פוטר מן הבכורה כלומ' אם קנה בהמה מן הגוי והיא חולבת ואע"פ שרוב בהמות אינן חולבות אלא אם כן יולדות, מכל מקום חייב ליתן הבכור אשר תלד הבהמה לכהן דחיישינן למיעוט שיש בהמות שחולבות אע"פ שאינן יולדות. ועוד (189) רשב"ג קאי כותיה במשנה דתנן התם (190) רשב"ג אומ' ישראל הלוקח בהמה מיניקה מן הגוי אין חוששין שמא בנה של

אחרת הוא ומשמע דוקא דיש לה בן שהוא כרוך אחריה הא לחודיה ודאי החלב שלה אינו פוטר מן הבכורה משום דחייש למיעוט דיש בהמות שחולבות אע"פ שעדיין לא הולידו, וליכא למימר דרשב"ג דנקט מיניקה לענין אותו ואת בנו נקט לומר לך שהוא בנה והא ליתיה דמתניתין דבכורות מיירי בבכורה אם כן קשיא הלכתא אהלכתא דקיימא לן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו ובכל התלמוד קיימא לן הלכה דלא חיישינן למיעוט כדפרישית. ותירץ ר"ת ז"ל (191) דהיכא דאמר' דחיישינן למיעוט היינו באותו מיעוט שיש עמו חזקה שמסייעתו כגון ההיא דבכורות דרוב בהמות אינן חולבות אלא אם כן יולדות תחילה, וכנגד זה איכא מיעוט וחזקה מיעוט בהמות שחולבות בלא לידה וחזקה היא שידוע לכל שלא ילדה אבל לשאר מיעוטי דחזקה דחזקה אינן מסייעתן לא חיישינן להנהו מיעוטי. והכי הוי פסק הלכה בכל מקום דלא חיישינן לכולהו מעוטי בר מהיכא דחזקה מסייעתו דאזלינן בתריה דוקא לחומרא אבל לקולא לא חיישינן למיעוטא אפילו היכא דחזקה מסייעתו. אבל התוספות סותרות הכל ומפרשים דמאן דלא חייש למיעוט לא חייש ואפילו היכא דחזקה מסייעתו וראיה מההיא דאמרינן (193) דרוב תנוקות מטפחין. דלרבנן לא חיישי למעוט ואמר' זה המיעוט כליתיה דמי ואינו מועיל כלום המיעוט להצטרף עם החזקות כדמפרש בכסוי הדם (194) ומשמע דהלכתא כרבנן. והרבה יש להאריך אבל כדיי הוא ר"ת לסמוך עליו.

(181) דף סא: (182) יבמות קיא: (183) דף יב. (184) שם ד"ה פסת. (185) שמות כג. (186) דף יא: (187) לעיל ס. (188) כ: וכמסקנת הגמ' שם איפוך רע"א חלב אינו פוטר. (189) וכה"ק כאן יא: תח"ה לר"מ. (190) כג: (191) וכן הובא ברא"ש כאן סי' טז בשם ר"ת. (193) לקמן פו. (194) שם.

[דף יב' ע"א]

כל זאת הסוגיית ממימרא דאמ' ראה אחד ששחט ועד סוף המסקנא כבר כתבתיה בתחילת הפרק [ג' ע"א] והנה נתחיל ענין אחר.

[דף יב' ע"ב]

מתני' (195) חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן. גמרא, לא קתני שמא קלקלו אלא שמא יקלקלו ואע"ג דבדיעבד מיירי כדקתני לעיל מניה שחיטתן כשרה. ובתר לישנא דאמרי בדיעבד שיך נמי למתני שמא קלקלו וקתני שמא יקלקלו דמשמע דמועדין הן תמיד לקלקל זאת אומרת אין מוסרין להם חולין לכתחילה כלומ' אפי' חולין ואפי' (196) אחרים רואין אותן ועומדין על גבן אפי' הכי אין מוסרין להם לשחוט. וקשה (197) דמסיפא נפקא דאם אחרים רואין אותם שחיט' כשרה בדיעבד דקתני וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה ועוד (198) משמע מהאי מהא דדייק בסמוך ואמ' מאן תנא דלא בעי כונה לשחיטה משמע דקאי על כולהו אמוראי ודכולן ששחטו דקאמ' אחרש שוטה וקטן קאי. ומפר"ת (199) הכי זאת אומרת וכולי ואתא לאשמועינן דאפי' אם שחטו על מנת שלא לאכול אלא כדי להשליך לכלבים אע"פ [כן] אין מוסרין להם דלמא אתי לידי תקלה ואפי' אין אחרים רואין אותה דאותה ודאי אסורה לאכול ולא הוה לן למיחש כל כך דהוא אתי

לידי תקלה מכל מקום אין מוסרין להם לכתחילה אבל אם שחטו בדיעבד ואחרים רואין אותם שחיטתן כשרה כדפרישית, ומביא ראיה מפ' כסוי הדם (200) דקאמ' אשכחן דפטרין שחיטת' מכסוי הדם דשחטו בינן לבין עצמן ואע"ג דמן הדין חייבת בכסוי אם שחטו יפה מ"מ היא פטורה דחיש' שמא יבא לידי תקלה לאכול מאותה שחיטה אם תחייבנה בכסוי.

מתני' וכולן ששחטו ואחרים רואין אותם שחיטתן כשרה. וקאי אפי' אחרש שוטה וקטן דאע"פ שלא נתכוונו אלא לחתיכת בשר בעלמא מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה דהא שוטה וקטן אינם מתכוונים כי אם לחתוך כדפרישית ר' נתן היא (201) אם כן משמע דאחרים רואין אותם לא קרי כונה ואע"ג (201*) דלגבי גט קרי התלמוד כפ' המביא [תניין] (202) דהעומד על גביו (תניין) דהוי כונה טובה דאמרי' התם (203) הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן ופריך בגמ' והא לאו בני דעה נינהו. ומשני בשנדול עומד על גביו יש לומר דלא דמי אחרים עומדין על גביו לאחרים רואין אותם שאותם שרוואין אינם עומדים שם אלא כדי לראות אם שחט שפיר ואם לאו, אבל גבי גט הם עומדים על גביו כדי ללמדו. וא"ת מאי שנא גט מחליצה דאמרינן (204) בתוספתא דשוטה ושוטה אין חולצין ואע"פ שבית דין עומדין על גביהם משום דצריך י' דיינין לחליצה ויש לומ' (205) שאני בחליצה משום דשמא יבא לידי כך שלא יחלצו לשמה לפי שהדיינים אינם

(195) לעיל ב. (196) וכן פרש"י. (197) וכה"ק תוס' לעיל ב. ד"ה שמא. (198) נראה דלא גרס בגמ' לקמן אמר רבא ר"נ היא ולכך לא הק' כתוס' ובאמת דלקמן בד"ה מתני' וכולן ששחטו הביא את תי' הגמ' ר"נ היא בסתמא בלא שם אמורא וכן מדויק בדברי הרשב"א לעיל ב. שהק' כרבינו והכא גרס רבה. (199) דף ב. תוד"ה שמא. (200) לקמן דף פו. (201) עיין הערה 198. (201*) וכה"ק בתוד"ה מאן תנא ובניסין כב: תוד"ה לאו בני דעה. (202) גיטין כב: (203) שם כג. (204) יבמות פ"א. (205) עיין לשון תוס' בתרצו וביבמות קד: תוד"ה והא.

[דף יג' ע"ב]

[מתני'] השוחט כלילה וכן הסומא ששחט שחיתתן כשרה. גמ' השוחט דיעבד אין לכתחילה לא ורמינהי הכל (208) שוחטין ולעולם שוחטין בין ביום בין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה. ותרין אמ' (209) רב עינא בשאבוקה בידו או כנגדו ואהא קאמ' דכשרה.

ופרש"י (210) ואע"ג דתנן כפ' השוחט (211) אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות דלא לימרו לשרו של ים הוא שוחט, ולא לתוך הכלים דלא לימרו והואיל ומקבל הדם בכלי כדי לזרקו לשם ע"ז הוא מקבלו, ואפי' הכי בראש הגג שוחטין ולא חיישינן שמא יאמרו לצבא השמים עולה לראש גגו לשחוט ואפי' הוא מקבל הדם בכלי מכיון שהוא בראש הגג מותר ולא חיישינן לשמא יאמרו לזרוק לע"ז הוא מקבל הדם דהכל יודעין דכיון דעל הגג היא בעל כרחו הוא שוחט לתוך הכלי לפי שאי אפשר לו לטנף את גגו ואין כאן שום חשד וגם כמו כן אם הוא בראש הספינה מותר לשחוט לתוך הים מהאי טעמא.

והרב ר' שמשון ז"ל היה אומר דאין נראה לו דמותר לשחוט בכלי ולא בראש הגג ולא בראש הספינה דבכלי מנין לנו להתיר דכלי מאן דכר שמיה. ועוד אומר שמשמע מתוך פירושו דפירש שבראש הספינה מותר לשחוט לתוך הים משמע שרוצה לומר ממש לתוך הים וזה אינו אלא כמו (212) שמפורש בסוף השוחט (213) מההיא דהיה מהלך בספינה ואין לו מקום לשחוט מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דופני

עומדין לשם כך על גביהן אבל גבי גט עומדין לשם כך על גביהן כדי ללמדם ותמיד יהיו מזכירים להם כתבו לשמה ואי נמי יש לומר שאתיא כר' מאיר דאמ' ערי חתימה כרתי, תוספת. הנה למדנו דלשחיטה אין צריך כונה וגם כמו כן אם זרק הסכין כדי לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה ועשה הולכה והבאה כזה הענין שחתכה בהליכתה והכתה בכותל וחזרה וחתכה ואי נמי (206) בהולכה לבד וכגון דוקא שיהיה חוץ לצואר כמלא צואר באילו ר' נתן מכשיר וחכמים פוסלין ופסיק תלמודא הלכתא כותיה דר' נתן דכשרה ואע"פ שלא נתכוין לחתוך.

[דף יג' ע"א]

מתני' שחיתת נכרי נבלה ומטמאה במשא ודייק בגמ' נבילה אין אסורה בהנאה. [לא]. ושחיתת מין ישראל אסורה אפי' בהנאה וכל שכן מין דגוי משום דשחיתתן לשם ע"ז ועל מינים אמרו חכמים כי פתם פת כותי ואסור לאוכלו כבשר חזיר ויינו יין נסך ספרי תורה ונביאים וכתובים שלו הן ספרי קוסמין. קוסמים, הם נביאי הבעל דכותבין הספרים לשם ע"ז. פירותיו טבלים ויש אומ' אף בניו ממזרים משום דכותי אינו מקפיד על אשתו אם היא מזנה תחתיו. מין זה מי שאדוק בע"ז כגון כומר ומין ישראל הוא חמור יותר ממשומד לע"ז לפי שמין ישראלי הוא אדוק בע"ז יותר מדאי וכל מחשבותיו לשמה. ובמסכת ע"ז פרק אין מעמידין (207) אמ' המינין והמשומדים והמסורים מורדין אותם לבור ומאבדין אותם בידים אבל הגויים והישראל רועה בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין.

(206) וכן פרש"י. (207) ע"ז כו. (208) תיבות הכל שוחטין לפנינו ליתא וכן בתוספתא ליתא. (209) לפנינו רב פפא. (210) בד"ה בין בראש. (211) לקמן דף מא. (212) וכ"ה בתוד"ה בין בראש. (213) מא:

לומר זה דוקא במשומד בפרהסיא כדאמרינן לעיל.

[דף טז' ע"ב]

אמ' רב השוחט לחולה שנחלה בשבת אסור לבריא לאכול אבל אם היה מבשל לחולה בשבת מותר לאכול לבריא מאי טעמ' האי ראוי לכוס והא אין ראוי לכוס כלומ' גבי המבשל בשר שחווטה מאתמול האי דבישל היום ביום שבת עשה כשביל החולה ואותו בשר היה ראוי לבריא אתמול בין השמשות לכוסו כשהוא חי הלכך אין כאן איסור מוקצה. ואיסור שבת נמי ליכא דהא לחולה בישלה אבל גבי השוחט בשבת לא הוי חזי אתמול בין השמשות לכוס ואיכא איסור מוקצה דאע"ג דאיסור שבת ליכא דהא לחולה שחטה.

השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא מכאן יש להוכיח (217) שמותר לאכל בשר חי בלא מליחה אע"פ שהדם עוד באברים והואיל ולא פירש עדיין הדם לחוץ. **אמ'** רבא פעמים שהשוחט בשבת שמותר לו לבריא לכוס כגון שהיה לו חולה מבעוד יום ואין כאן לא אסור מוקצה ולא אסור שבת. ופעמים שהמבשל לחולה שנחלה בשבת שאסור לבריא כגון שקצץ לו דלעת מן המחומר בשבת ובישלה לחולה דיש כאן איסור מוקצה דמחוברת היתה הדלעת בין השמשות ואין לפרש (218) בדלעת תלושה ומוקצה דידה משום דקשה היא חדא דרכה היא יותר מן הבשר ועוד דקאמ' קצץ מן המחומר דמשמע דבתלושה לא שייך לשון קציצה אלא חיתוך כמו מחתכין את הדלועין. וקשה להא (219) דפרשינן שקצץ לו דלעת מן המחומר ובשלה תיפוק ליה משום תולש

הספינה דאז לא מחזי כשוחט לתוך ימים ושוב יכסנו באחד מן הדברים הכשרים לכסוי אם כן משמע דוקא על דופני הספינה אבל לתוך הים ממש אסור שמא יאמרו לשרו של ים הוא שוחט.

[דף יד' ע"א]

[מתני'] השוחט בשבת וביום הכיפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחייב כרת דעשה אב מלאכה אעפ"כ שחיטתו כשרה לערב למוצאי שבת בכדי שישחוט אכל קודם הערב שמש לא דלא נמטיין הנאה מעברה הנעשית בו ביום ומיירי ששחט בשוגג. ובהא אמרינן דשחיטתו כשרה לאורתא קאמ' כדפרישית אבל (214) ביום שבת אפי' היה לו חולה מבעוד יום דהשתא ליכא משום איסור מוקצה דעומדת היתה לשחיטה בין השמשות ומותר לשחוט ואפי' בשבת לכתחילה משום חולה דפיקוח נפש דוחה את השבת מכל מקום אם בשעה ששחט הבריא החולה אסור לאכל מן הבשר ביום השבת ואפי' אם בא לאוכלה חיה ואע"ג דליכא הכא איסור סקילה מכיון ששחטה בשוגג מכל מקום אסור לעשות כן משום דקנסינן שוגג אטו מזיד כר' יהודה דהמבשל וכולי אבל לר' מאיר שרי ואם שחט במזיד מותר לאחרים בכדי שישחוט לאורתא דלא נמטין הנאה מאיסורא אבל לדידה אסורה לעולם משום דקנסינן ליה דאיהו עבד איסורא אבל אם שחט בשוגג מותרת בין לו ובין לאחרים לאורתא כדפרישית. וא"ת (215) במזיד האין תהא שחיטתו מותרת לשום אדם בעולם והא משומד לחלל שבתות הוא משומד לכל התורה כולה ויש

(214) וכאוקימתא דגמ' סו: (215) וכה"ק תוד"ה השוחט. (217) עיין רמב"ם ס"ו מה' מאכ"א הי"ב ובהשגת הראב"ד שם. (218) וכ"כ רש"י. (219) וכה"ק תוד"ה כגון.

(225) דשמעיןן מהא דסכין פגומה ויש בה כרי לשחוט מן הפגם ולהלן אסור לשחוט בה לכתחילה דהא הכא גזרינן משום אידך גיסא וכל שכן הכא דבההיא גיסא גופא איתא הפגימה. ורבינו יצחק אומ' לקמן (226) דהיינו דוקא כשהפגימה בסכין מגולה אבל אם היתה מכוסה בבגד או במטלית מותר לשחוט בה ואפילו לכתחילה. והנה פירשנו דין מגל יד.

והא לך דין צור וקנה והמסקנא דגם בצור ובקנה דשחיטתו כשרה דוקא בדיעבד אבל לכתחילה אסור לשחוט בהם. והא דתניא בכל שוחטין בין בצור ובין בקרומית של קנה בין בזכוכית והמסקנא דמיירי בתלוש ולהכי מותר לשחוט בהם לכתחילה ומשנתינו דאמ' דאסור לשחוט לכתחילה מיירי בתלוש ולבסוף חיברו אבל במחובר מעיקרו פסול אפילו בדיעבד כר' אבל לא כר' חייא. והא לך מחלוקתם אמ' רב כהנא השוחט במחובר לקרקע ר' פוסל ור' חייא מכשיר ור' יליף (227) מקרא (228) מויקח את המאכלת דמשמע דצריך לשחוט בתלוש מכל מקום ר' חייא סבר שזה הפסוק לא בא אלא להודיענו זריזותיה דאברהם ולכך פליג עליה ומסיק תלמודא דהא דמכשיר ר' חייא ואפי' לכתחילה. והא דתניא בכל שוחטין בין בתלוש בין במחובר בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה ובין שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה אתיא כר' חייא. סכין למעלה פירוש כדן כל שחיטות, והסכין למטה וצואר למעלה פי' שמוליק ומביא צואר הבהמה ולא חיישינן שמא יכבד הצואר על הסכין ויתיו הראש בבת אחת קודם שיוליך ויביא.

ומאי קאמ' פעמים שהמבשל אסור. ועוד קשה להא דפרשינן דבתלושה לא שייך קציצה דהא אמרי' פרק כמה מדליקין (220) כאן קיצץ בן עזאי תורמסי תרומה ועוד אמרי' פ' דיני ממונות (221) אדמוקדך יקיר קרן קרן וצלי אם כן משמע דשייך בה קציצה והם חתיכות קטנות ולגבי בהמה שייך חתוך דצריך לחתוך לפנייה חתיכות גדולות, ומפרש ר"ת (222) דמיירי בתלושה ויש כאן איסור מוקצה משום דדלעת חיה לא חזיא לאכילת אדם כדאמרי' במסכת תמיד (223) בכולהו לא תפלוט קמי רבך בר מקרא דכפתילה של אבר דמיא, ואי קשיא מכל מקום כיון דחזיא לבהמה אין בה איסור מוקצה דמוכן לבהמה הוי מוכן לאדם כדאמרי' (224) גבי אפרוח שנולד ביום טוב בכיצה הא לאו מילתא היא כיון דעומדת לאדם מכיון דהשתא אינה ראויה מיד לאדם בהא לא אמ' מוכן לבהמה הוי מוכן לאדם.

אמ' רב דימי מנהרדעא הלכתא היא השוחט לחולה בשבת שנחלה מבעוד יום מותר לבריא לכוס באומצא מאי טעמא כיון דאי אפשר לכוית בשר בלא שחיטה כי קא שחיט אדעתא דחולה קא שחיט וליכא למגזר שמא ירבה בשבילו אבל המבשל בשבת לחולה שנחלה מבעוד יום אסור לו לבריא דגזרה שמא ירבה בשבילו.

מתני' השוחט במגל יד פי' רשפא ויש לה שתי פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגימות ובצור ובקנה שחיטתו כשרה. והמסקנא דבמגל יד דוקא דיעבד אין לכתחילה לא ולא ישחט אפילו באותו צד שאין בה פגימות דילמא אתי למעבד באידך גיסא במקום שהפגימות שם. ופוסק רש"י

(220) שבת דף לד. (221) סנהדרין דף לג: (222) תוד"ה כגון. (223) כז: (224) ביצה דף ו: (225) בד"ה דלמא אתי. (226) דף ית. בד"ה והא דאמרן. התם איירי לענין מסכסכת ועיי"ש הערה 287. (227) דף טו. (228) בראשית כ"ב.

והנח פירשנו דשני לן בין תלוש ולבסוף חברו למחובר מעקרו ובעי תלמודא מנא תימרא דשני לן ומייתי הך ברייתא דתניא השוחט מוכני שחיטתו כשרה מוכני פי' הגלגל שהשיב אותו סביב חודו למעלה וגילגל הגלגל ושחט בו שחיטתו כשרה. במחבר לקרקע שחיטתו כשירה. נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה. היה צור יוצא מן הכותל או שהיה קנה עולה מאיליו ושחט בו שחיטתו פסולה.

[דף טז ע"א]

ומקשי תלמודא קשיין אהרדי דהא קתני רישא דאם שחט במחובר לקרקע שחיטתו כשרה אלמ' בדיעבד מיהא שפיר דמי והדר תני היה צור יוצא וכולי אלמא דיעבד אסור אלא לאו שמע מינה דשני בין תלוש ולבסוף חיברו למחובר מעיקרו. ומפרש רש"י (229) דהך מתני' רבי היא דאי ר' חייא הא איהו אפי' לכתחילה מכשר. ועוד מפרש רש"י הך ברייתא (230) הכי צור היוצא מן הכותל הוי מחובר מעיקרו דמוקי ליה תלמודא לקמן בכותל מערה שלא נבנה אותו הכותל על ידי אדם אלא חוקק בקרקע והכותל עומד מאיליו ודמי כקנה העומד מאיליו, ורישא דקתני במחובר לקרקע שחיטתו כשרה מיירי בתלוש ולבסוף חברו והאי דהדר תנא נעץ סכין בכותל אצטריך לאשמועין דאע"ג דלא מבטל לה ואפי' הכי לכתחילה לא ישחוט אבל קנה העומד מאיליו שלא נטעו מעולם שם אדם.

ומהדר תלמודא למילתי' הכי אמר מר השוחט במוכני שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה. ותריץ לא קשיא הא בסרנא דפחרא והא בסרנא דמיא. ופי' הא

דקתני שחיטתו כשרה מיירי בסרנא דפחרא פי' גלגל של יוצרים של חרס ויש להם מוכני שמגלגלין בו כשחוקקין הכלי ולהכי שחיטתו כשרה משום שהאדם מגלגלו ומכוחו נשחט והא דאמרני' שחיט' פסולה מיירי בסרנא דמיא שהמים מגלגלין אותו ואין שחיטה זו מכח אדם. ותנן לקמן (231) נפלה סכין ושחטה שחיט' פסולה שני' (232) וזבחת ואכלת מה שאתה זובחת אתה אוכל ואיכ' אימא הא והא בסרנא דמיא ולא קשיא הא בכח ראשון והא בכח שני.

[דף טז ע"ב]

בעי רבא תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה מאי. ומפרש רש"י (233) דמכולה מתנייתא דלעיל דאמרן היה צור יוצא מן הכותל ואמ' נעץ סכין בכותל ואי נמי מההיא דאמ' במחובר לקרקע וכולי לא משמע ליה לרבא להביא ראיה מהם לא להתירא ולא לאיסורא כדמפרש ואזיל תלמודא וע' בספר יש להקשות (234) מ"מ תפשוט מדלעיל שעל כרחנו הוצרכנו להעמיד המשנה דקתני השוחט בצור ובקנה בדיעבד ובתלוש ולבסוף חברו וברייתא דהכל שוחטין בין בצור וכולי הוי לכתחילה ובתלוש ובריתא דקאמ' בכל שוחטין בין בתלוש וכולי מיירי לכתחילה וכר' חייא א"כ מאי קא מבעיא ליה לרבא. ונראה לרבינו יצחק דאליבא דר' קא מבעיא ליה דאי הוה כשר לדידיה בדיעבד כדאמרן לעיל דאוקימנא מתני' בדיעבד אליביה בתלוש ולבסוף חברו או דילמ' פסול לדידיה מדאוריתא ואפילו דיעבד. תוספת.

גופא (235) נעץ סכין בכותל ושחט בה

(229) בד"ה אלא לאו. (230) בד"ה צור יוצא. (231) דף לא. (232) דברים כו. (233) בד"ה לענין. (234) וכה"ק תוד"ה תלוש. (235) לפנינו: אמר מר.